

елементом аналізу є кількісна оцінка бідності, для чого використовуються такі показники, як рівень і глибина бідності, крайня форма бідності, а також середній і сукупний дефіцит доходів бідного населення. За результатами досліджень, у світі спостерігається загальна тенденція до зниження рівня бідності, однак близько 3,4 млрд людей і досі не можуть задовольнити базові потреби. Межа бідності для країн із низьким рівнем доходу становить до 3,20 дол. США на день, тоді як для країн із середнім рівнем доходу – 5,50 дол. США. Крайня бідність визначається як проживання на менш ніж 1,90 дол. США на день [1].

Вибір критерію бідності для України та інших країн зі значними масштабами малозабезпеченості є особливо проблематичним. Водночас головною перешкодою для ефективної боротьби з бідністю в Україні є відсутність цілісної системи, здатної комплексно вирішувати цю проблему: державна політика здебільшого спрямована не на запобігання бідності, а на подолання її наслідків. Найгострішими викликами залишаються бідність серед працездатного населення та сімей із дітьми. Українська бідність має специфічні національні риси: за оцінками ООН, абсолютну бідність в країні подолано, однак рівень відносної бідності сягає близько 78%. Розв'язання цієї проблеми потребує формування комплексної, науково обґрунтованої системи заходів, що враховуватиме причини виникнення бідності, особливості її поширення, а також передбачатиме ефективні інструменти державної політики та економічні механізми її реалізації. Світовий досвід розглядає неформальні форми зайнятості, зокрема волонтерство та волонтуризм, як дієві інструменти подолання соціальної відчуженості та бідності, формування культури колективної участі у вирішенні соціальних проблем і відновлення суспільних цінностей. У розвинених країнах – США, Канаді, Австралії, Великій Британії, Італії, Японії та інших – ці форми активно підтримуються державою через відповідне законодавство, функціонування волонтерських центрів і реалізацію спеціалізованих програм. В Україні волонтерство та волонтуризм також набувають дедалі більшого значення як важливі чинники розвитку соціальних процесів [1].

Отже, бідність є складним і багатовимірним глобальним явищем, що охоплює економічні, соціальні та політичні аспекти розвитку суспільства. Вона притаманна всім країнам світу, однак її масштаби та прояви суттєво різняться залежно від рівня економічного розвитку, ефективності державного управління та соціальної політики. Подолання бідності потребує комплексного підходу, який включає не лише економічне зростання, а й справедливий розподіл ресурсів, розвиток ринку праці, забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Важливу роль у цьому процесі відіграють як державні інститути, так і міжнародні організації та громадянське суспільство. Ефективна політика зайнятості, підвищення доходів і підтримка вразливих груп населення є ключовими інструментами зменшення бідності. У глобальному вимірі боротьба з бідністю є однією з основних умов сталого розвитку, соціальної стабільності та економічного зростання. Її успішне вирішення сприятиме формуванню більш справедливого суспільства, зміцненню середнього класу та підвищенню добробуту населення в усьому світі.

Список використаних джерел:

1. Борецька Н.П., Крапівіна Г.О. Подолання бідності у світі та Україні: сучасний стан (на прикладі нфз «волонтерство» та «волонтуризм»). *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 1(63). С. 146-153. DOI: 10.12958/1817-3772-2021-1(63)-146-153
2. Черенько Л.М. Новий погляд на проблем української бідності. URL: <https://www.dse.org.ua/arhcrive/9/5.pdf> (дата звернення: 05.04.2026).

Кисіленко Д.К.,
здобувач освіти, ОПП «Економіка», 4 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОВІДНИХ ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Цифровізація є одним із найбільш вагомих чинників оптимізації моделей сучасних економічних систем. В умовах повномасштабної війни проти росії з'являється потреба у перебудові економіки України, а роль цифрових технологій набуває стратегічного значення у підвищенні продуктивності в усіх галузях.

Використання світовими економіками ідей цифровізації спонукає вітчизняних економістів та експертів з різних галузей до переосмислення традиційних виробничих процесів у ключових секторах української економіки. Водночас питання комплексного аналізу використання цифрових технологій у розрізі цілої економіки залишається актуальним та недостатньо дослідженим в контексті України, що і є проблематикою дослідження.

Завданням дослідження є оцінка галузевих особливостей використання цифрових технологій у ключових секторах української економіки: агропромислового комплексу, обороні, машинобудуванні та енергетиці. Аналіз поданих галузей в контексті циклічності та загальної економічної рівноваги є необхідним задля виявлення міжгалузевих закономірностей, ключових причин розвитку та бар'єрів, а також можливих шляхів цифровізації окремих галузей та економіки в цілому. Вибір поданих галузей обґрунтовується їхнім впливом на національну економіку, зокрема і в часи післявоєнного відновлення: агропромисловий комплекс є найбільшою галуззю економіки України, оборонна та енергетична сфери безпосередньо підтримують життєдіяльність та функціональність інших, а машинобудування є одним із найбільш затребуваних в контексті проміжного споживання [1].

Агропромисловий комплекс є однією з галузей, де цифрові технології мають найбільший потенціал для підвищення продуктивності в Україні. За останні 10 років підходи до сільського господарства суттєво змінилися завдяки всеосяжному впровадженню систем автоматизації поливу, посіву та інших процесів, та інструментів аналізу даних і управління ресурсами. Через нестачу персоналу виробники змушені переходити на альтернативні методи вирощування, обробки, збору, зберігання та переробки культур, де людський фактор має менше місце. Серед ключових технологій, що застосовуються в агробізнесі, можна виділити наступні:

- інтернет речей, представлений датчиками на полях для вимірювання температури, кислотності ґрунту, доступу до води та інших факторів впливу на ріст рослин;
- БПЛА (безпілотних літальних апаратів), які використовуються для посівів, мепінгу та поверхневої якісної оцінки росту рослин та поширення інфекцій або шкідників;
- штучний інтелект для аналітики;
- мобільні додатки для швидкого доступу до управління системами та комунікації;
- симуляція та моделювання кризових ситуацій, що пов'язані з кліматичними та антропогенними факторами [2, с. 3].

Система автоматизації на основі інтернету речей використовується для підвищення продуктивності й прибутковості сільського господарства завдяки кращому розумінню взаємодії рослин з навколишнім середовищем, зокрема із ґрунтом та підземними водами. Застосування БПЛА та дронів не тільки підвищує продуктивність за рахунок покращеного моніторингу та управління ресурсами, але й захищає навколишнє середовище, забезпечуючи ефективне землекористування. Штучний інтелект у поєднанні з моделюванням дають можливість розробити стратегію, що дає підприємствам стабільність, а інвесторам – зменшення ризиків.

Оборонно-промисловий комплекс та сфера оборони загалом, особливо після становлення Михайла Федорова міністром оборони, проходить крізь якісні трансформаційні процеси, які вимагають значних інвестицій, модернізації виробничих потужностей і змін законодавства та підходів керівництва, що пов'язано із зарегульованістю галузі та активною війною проти росії. Уряд України визначив цифровізацію сфери оборони як один із стратегічних пріоритетів: зокрема, у рамках Digital Defence Forum були представлено кілька запланованих ініціатив з розвитку цифровізації війська та оборонної промисловості. Зокрема, фокусами держави у контексті цифровізації є:

- рекрутингові та внутрішньовійськові комунікаційні канали, зокрема покращення користувацького досвіду в додатках «Резерв+» та «Армія+»;

- аналітика логістики, закупівель та обліку, що покращується завдяки імплементації цифрових систем, зокрема SAP [3].

Крім цього, постійна потреба у більшій кількості військових створює аргумент для вдосконалення окремих процесів у війську, що стосуються:

- логістики, зокрема в контексті евакуації поранених та доставлення провіанту на лінію вогню за допомогою наземних роботизованих комплексів (НРК);

- знищення ворогів та захисту наших військових та об'єктів інфраструктури, як-от через розвиток дронів технологій для атаки або оборони, та супутникових технологій для покращення точності далекобійної зброї та пошуку військових об'єктів противника.

Також цифрові технології мають потенціал докорінно змінити інвестиційні процеси в оборонній промисловості через створення нових механізмів залучення, розподілу та контролю інвестиційного капіталу завдяки використанню технологій блокчейну та змінам стратегії фінансування підприємств комплексу [4].

Наступною галуззю є машинобудування. Підприємства цієї галузі, які завчасно вклались у цифрову трансформацію виробництва, показують кращі фінансові результати, незважаючи на нестабільність ринків у зв'язку із війною [5, с. 3]. Серед технологій, що сприяють підвищенню продуктивності виробничих процесів у машинобудуванні, можна виділити:

- автоматизацію виробничих ліній та систем збірки для уникнення помилок, які можуть з'явитись через людський фактор, та роботизація обладнання для перекриття необхідності людини при виконанні окремих складних та небезпечних для життя та здоров'я процесів;

- цифрові двійники (Digital Twins), за допомогою яких можна мінімізувати ризики при побудові окремих систем та ліній;

- інтернет речей, представлений датчиками для вимірювання фізичних та хімічних показників [5, с. 4-5].

Незважаючи на кризу в галузі на початку повномасштабного вторгнення, що пов'язана зі зниженням економічної активності через воєнні ризики продовження виробництва в окремих прифронтових областях, галузь активно відновлюється. Під час війни активно почала розвиватись військова машинна промисловість, пов'язана із виробництвом окремих деталей. Крім цього, за рахунок перенесення значної кількості виробничих потужностей у більш безпечні регіони, підприємства мали можливість оптимізувати витрати за рахунок введення цифрових технологій у процеси виробництва [5, с. 2-3].

Також цифрові технології відіграють ключову роль у трансформації енергетики, відкриваючи нові можливості для оптимізації процесів під час виробництва та розподілу електроенергії. Серед актуальних трендів цифровізації енергетичного сектору виокремлюють децентралізацію енергетичних систем через самостійну генерацію домогосподарствами та відповідне утворення локальних споживацьких енергетичних ринків, інтеграцію ВДЕ та розвиток гнучкості електромереж, енергетичну стійкість та розвиток кібербезпеки, та електрифікацію транспортних засобів і засобів виробництва, тобто відмову від традиційного викопного пального [7]. Наявність цих трендів можлива завдяки використанню цифрових технологій, зокрема:

- штучного інтелекту та предиктивної аналітики для моделювання введення нових елементів у енергосистему;

- системі Smart Grids, які автоматично розподіляють наявну в мережі електроенергію відповідно до моментних змін у цінах чи виробничій потужності [6];

- інтернету речей для оптимізації роботи електростанцій;

- роботів для огляду електростанцій, що особливо релевантно для СЕС та ВЕС;

- рішень на основі блокчейну для захисту інфраструктури від кібератак [7].

У часи війни, де ворог обстрілює і в результаті винищує енергетичну інфраструктуру нашої держави, децентралізація енергетичних систем є найактуальнішим питанням. Уряд, зокрема КМУ, розуміє цю проблему, та відповідно діє, залучаючи інтерес населення безпосередньо до вирішення цього питання, як-от через програму компенсації кредитів на придбання або

встановлення енергообладнання, зокрема для генераторів та СЕС, для ОСББ та ЖБК [8]. З іншого боку, розвиток кібербезпеки необхідний для захисту від російських кібератак, а помірні електрифікація транспорту і декарбонізація у вигляді розвитку ВДЕ в західній частині України допомагають нам пробити свій шлях до ЄС.

Як бачимо, кожна з проаналізованих галузей має власну стратегію цифровізації і свою специфіку використання цифрових технологій. В агропромисловому комплексі основний акцент стоїть на моделюванні кризових ситуацій та автоматизації виробничих циклів через використання дронів. В оборонній сфері пріоритетом залишається розвиток зброї, логістики та цифрових комунікацій. Машинобудування продовжує розвиватись у напрямку заміни людського ресурсу технологіями та розширює використання цифрових двійників для планування. В енергетиці ключовими напрямками є інтеграція ВДЕ та автоматизація розподілу електроенергії.

Та незважаючи на відмінності, ключові галузі української економіки не лише мають власну специфіку, а і спільно впливають на технологічний розвиток економіки. Спільними рисами цифровізації для всіх розглянутих галузей є орієнтація на автоматизацію процесів, зменшення впливу людського фактору, активне використання даних для прийняття рішень, а також інтеграція цифрових платформ у виробничі та управлінські системи. При цьому цифровізація в одній галузі стимулює цифровізацію в інших, що є важливим елементом розвитку в умовах війни та необхідності швидкого відновлення економіки. Узгоджений розвиток блокчейну, штучного інтелекту, кібербезпеки, цифрових систем для моделювання та обліку, елементів інтернету речей, роботів та дронів забезпечує підвищення продуктивності в національній економіці.

Список використаних джерел:

1. Про Україну. Дія Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/exporters-handbook/countries/single-countries/ua/general-information>.
2. Самойленко Д. Особливості застосування цифрових технологій в агробізнесі. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-148>.
3. Денис Шмигаль представив пріоритети цифровізації у сфері оборони на Digital Defence Forum. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denys-shmyhal-predstavyyv-priorytety-tsyfrovizatsii-u-sferi-oborony-na-digital-defence-forum>.
4. Котвицька Н. М., Майстат Ю. В., Шулик П. О. Цифрова трансформація інвестиційних механізмів у забезпеченні інноваційного розвитку оборонної промисловості України. *Академічні візії*. 2025. № 48. С. 1-10.
5. Спіфанова І. Вплив використання сучасних технологій на ефективність діяльності машинобудівних підприємств країни. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-7>.
6. Smart Grid: Україна на шляху до енергетичної революції. *Українська Енергетика*. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/smart-grid-ukraina-na-shliakhu-do-enerhetychnoi-revoliutsii>.
7. Кліменко О. Цифрові технології у відновлюваній енергетиці: економічні виклики та можливості. Харків : ХНЕУ, 2025.
8. Уряд розширив програми підтримки енергетичної стійкості житлового сектору. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-rozshyryv-prohramy-pidtrymky-enerhetychnoi-stiikosti-zhytlovoho-sektoru>.

Кравченко О.М.

здобувачка освіти, ОПП «Економіка», 4 курс,

Науковий керівник: Седляр Д.О.,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,

Національний університет «Кієво-Могилянська академія»